

QUÈ CAL SABER?

El Premi Nobel de Fisiologia o Medicina (noteu que hem emprat la conjunció *o*, que correspon a la transcripció del nom original del premi en suec, i no pas *i*, com se sol veure a la premsa del nostre país) d'enguany ha estat concedit a Stanley B. Prusiner, per la descoberta d'uns agents infecciosos que ha anomenat **prions**.

El **príó** és una partícula infecciosa proteica que té alguns dels atributs dels virus, com ara la possibilitat de formar **soques** (una **soca** és un conjunt de descendents que s'originen d'un antecessor comú i que conserven les característiques d'aquest antecessor al llarg de les diferents generacions), però que resisteix els procediments que inactiven els virus, com ara l'ebullició i l'exposició a la **radiació ultraviolada** (no *radiació ultravioleta*) i a la **radiació ionitzant**. El nom anglès (*prion*) és un anagrama de *proin*, que deriva de *proteinaceous infectious particle*, 'partícula proteica infecciosa'. Els prions, aparentment, són els únics agents biològics que poden «reproduir-se» sense posseir cap tipus d'àcid nucleic. Podrien ésser la causa d'algunes **malalties** (mai *enfermetats*) degeneratives del sistema nerviós central en les persones, com ara el *kuru*, típic de Papua Nova Guinea, la **malaltia de Creutzfeldt-Jakob (CJD)**, i la **síndrome de Gertsman-Sträussler (GSS)**. Se sap que causen malalties en alguns altres animals, com ara el **tremolor** (*scrapie*, en anglès) dels **ovins** i l'**encefalopatia espongiforme** dels **bovins (BSE)**, de l'anglès *bovine spongiform encephalopathy*, coneguda popularment per «malaltia de les vaques boges».

Els prions no són les úniques partícules infeccioses conegudes. Un **virió** és una partícula vírica constituïda per un sol àcid nucleic (DNA o RNA) recobert d'un embolcall proteic (la **càpside**) i, en alguns casos, d'altre material (la **coberta**; en anglès *envelope*). D'altra banda, alguns investigadors han proposat l'existència d'una partícula diferent del príó com a causant de les malalties abans esmentades: el *virino*, format per una proteïna codificada per l'organisme que fa d'hoste i per un petit àcid nucleic que no codificaria cap proteïna, sinó que serviria de motllo per a la seva pròpia replicació, que seria catalitzada pels enzims de l'hoste.

Comissió de Lexicografia de la Societat Catalana de Biologia

Amb la col·laboració del TERMCAT